БРОЈ 1. У НОВОМ САДУ 6. АПРИЛА 1886. ГОД. I.

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ОРГАН ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ: сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор. или 2 динара у сребру. Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПРИСТУП.

Обичај је већ, да сваки лист у почетку свога делања износи на челу своме тежњу куда намерава, да обележи правац и означи пут, којим ће спешити оној истакнутој мети. Овај би обичај могао нас мимоићи, јер листови оваке врсте немају шта образложивати, њихов се програм исказује у самом наслову. Али, да се не би огрешили ни о тај узакоњени обичај, покушаћемо, да изнесемо нашим читаоцима, онако летимичан преглед мисли, које мислимо уносити у ступце овога листа.

Наше су друштвене прилике тешке; како који дан, све нас већи терети притискују, све нас више невоља сустижу, и ми смо, хтели не хтели, самим овим околностима принуђени, да више радимо, да се снажније одупиремо навали, која се споља и изнутра силази на наш породични и народни живот. Док је само физичка сила нагињала на наш народ, донде су доста снажне биле груди наше мушке браће, да их, и без наше помоћи, отискују; ал данас је и културна, много снажнија и опаснија снага опасала наше народно тело, па ту се мора упрети и друга половина нашег друштва, ту морају стати на браник и наше сеје, наше матере и љубе, јер је у првој линији ту њихова додирна тачка. Без њих се не може ни најјачом физичном снагом раскидати она мрежа, којом култура спутава народе, таку везу кадра је тек женска рука раскинути и од стеге чувати. Ту важност женског уплива на културни развитак уочили су сви образованији народи опазили највећи државници, те видимо, да се така питања износе чак и на првим европским парламентима и домишљају се најмудрије главе, како ће га решити у своју народну корист. А ми, овако слаб, мали и расејан народ, позвани смо много пре, упућени смо далеко више, да се побринемо, како ћемо у наш културни рад привући, спремити и очеличити наш женски свет за свој узвишени позив.

Но с поносом можемо изјавити, да је наш женски свет, још пре нашег сећања, и пре нашег позива сам увидео и поњао дужност, коју на њих културна струја овога века товари, па се узастопце за напредним женама осталога света сташе прикупљати у дружине, да заједничком и јачом снагом пораде на олакшање судбе и живота на напредак и развитак народног нам подмлатка. То драговољно удруживање за народну срећу, подстакло је у њих још више, онај удружени рад, који се онако у величанственој слици указао на новосатској изложби женских рукотворина, те од то доба ускрснуше ево за годину и по дана још четир нове добротворне задруге. То је за нас и наш народни живот врло лепа и сјајна појава, чему се ми морамо радовати.

Ова новосадска добротворна задруга, охрабрена тим сестринским одушевљењем, помишљала је на средства како би и даље остала у ближи сестрински додир, који ју је о изложби онако топло привукао у свој загрљај, а при том тежи да и осталим сестрама, које су још апатичне и немарне за наше јавне и народне ствари, улије оно слатко миље, које осећа човек, кад што добро учини, па би да их довуче усвоје коло, да и оне раде и спремају народу и околини својој лепше дане. За ту идеју нашла је

задруга ова да је најзгоднији и најбољи сејач један заједнички лист, који би све досадање задруге с ове стране везивао у духовну заједницу и при том одушевљавао и остале Српкиње на ту мисао удруживања за добротворну и културну цел свога испаћеног народа. Ту своју племениту намеру ево је одпочела ова задруга уз сестринску потпору свију овостраних добротворних задруга да врши, те ће по томе овај лист имати да шири у првој линији идеју заједничког рада и тврде слоге међу Српкињама за добро и напредак народа свога.

Други му је задатак, да износи на јавност рад наших овостраних жен. задруга, да тим народ и друштво уверава о свом лепом позиву, о чистој намери, и племенитом раду.

А на послетку узео је у задатак и да подиже наше женско више образовање, у колико се то оваким путем може чинити, а смер ће свој ограничити поглавито на она три правца, која су чисто женској природи богодана, а то је: даваће им савета као матерама, како ће одрањивати и одгајивати децу, пружа ће им поуке како ће чувати и неговати здравље својих, то највеће благо човеково, поучавати, како ће као супруге стварати мир, срећу и задовољство у кући, тој породичној светињи и упућивати, како ће као газдарице своју кућу боље кућити, у опште, помагаће, да се у друштву наших женскиња утврђује хришћански морал, засађује врлина, крепи родољубље и подстиче одушевљење за све оно, што је лепо, красно и узорито.

Ми се у чисту свест и искрено родољубље наших Српкиња уздамо и очекујемо, да ће оне ову своју и народну жељу и тежњу својски пригрлити и својим силама помоћи, да се ова лепа намера оствари, те у то име поздрављамо их са овом цветном гранчицом љубави и изразом данашњег празничког тропара, да је и у женском свету наступило „опште је васкресеније!“

Нови Сад, на Цвети 1886.

УРЕДНИШТВО.

„ЖЕНСКОМ СВЕТУ“.

Сјајна звездо ноћи тавне!..
Да л' си виле српске санак,
Да л' си блесак среће давне,
Или весник лепших дана —
Да л' се рађа бели данак,
Ил' си песма допевана?!

Да л' си пуклих струна врисак
Тешка клетва од гусала;
Ил' деснице верне стисак,
Пуна срца жаре живи;
Да л' си збиља или шала —
Да л' књизи нам соко сиви?!

Ти нам реци мајко, селе...
Ти разгони црна мрака,
Па нам преди данке беле,
Твоја рука још је чиста —
Од сунчева сјајна зрака,
Тобом Србин нек заблиста!

Малаксала рука мушка
У борбама вековечним;
Секла сабља, бїла пушка —
Сломише се вита крила;
Над рекама крвотечним
Процвилела бела вила:

„Све што раздор вечни, давни;
Што неслога, мржња свали —
Твоја љубав нек поравни! —
Твоја љубав убав цвете,
Мутно небо нек разгали —
Твоја љубав „Женски Свете!“

Јован Симеоновић-Чокић.

ПРОЛЕЋЕ И ЗДРАВЉЕ.

Свако доба године има своју нарав и по поднебљу и по погодама. Та нарав јако утиче на нас, а још јаче на децу, старе, слабе и болешљиве. Зато је ваља проучавати и мотрити, па онда по њој себе удесити.

С пролећа отопли, овлажи и очисти се ваздух. У погодама је сваки час промена: настане нека несталност, рекао би, нека неодсудна борба зиме и лета. Час удари на преко зима, час ојужи са свим, час мирно, а час опет захује (еквинокц.) ветрови, па ако се према томе не удесимо н. пр. у стану, у оделу и храни, онда се лако деси, да нам те јаке и преке промене оштете здравље.

Кад отопли ваља одма у *стану* неких промена. Собе се не греју као зими, а прозори се чешће отварају. Што је пролеће топлије, то се мање греје, а више промахива. Али топлоту с поља и у стану ваља мерити по осећају, јер осећај (особито с пролећа) вара. На пољу је н. пр. лепо и топло, а собе нам се чине као леденице. Ми их онда наложимо, па и прегрејемо. С тога би ваљало, да свака кућа има термометар (топломер), па да по њему наређује, хоће ли се, када ли ће се, и колико ће се заложити. У соби нетреба више од 14° Р. (а то су наши обични термометри), јер јаче загрејана соба може сада пре да науди, него зима. Сад смо често и подуже на пољу, а обично већ у лакшим аљинама, па кад би нас разгрејане ухватио хладни ваздух, могли би прозепсти. Деца и болесници требају 2° више.

Прозори од соба отварају се што чешће. Свеж, пролетни ваздух пун кисика, и благо сунце годе телу, крепе га и принављају му снаге. Заптивен, покварен собни ваздух шкоди сада јаче, него ли зими. То може свако осетити, чим с поља уђе у затворену собу. С пролећа нам је у соби нешто мрачно, тесно, несносно и хладно, а зими нам опет годи топао собни ваздух, па чисто и не осећамо, да је гдекад покварен и окужен.

Одмах с пролећа ваља скидати *зимне аљине* и у тој прилици не држати се ни пошто извесна термина, (н. пр. „кожува до духова“), него аљине мењати само по потреби. Отопли л' с пролећа ма у које доба, треба се према томе владати. У зимним аљинама прегрејемо се часом, па часом и прозебемо. Ал' ни то није саветно, одмах на преко збацити са себе зимне, па навући таки сувише лако и летне одело. Тога нека се чувају особито болешљиви (од грудних и плућних болести), слабуњави, стари, деца и т. д. За промене дању, и за промене од погода најудесније су т. з. (црногорске) „*струке*“ или „пледови.“ Струком се може по вољи и по потреби владати: час се замотати и заклонити, а час одмотати. Црногорац без ње не иде, а тај обичај треба да захвати корена по целоме народу. С пролећа нека није нико без струке или пледа, а сиротиња најмање, јер у ње и онако нема других аљина, да их мења по потреби, него или са свим топлих, или са свим лаких.

Друга особина пролећа је, да према топлоти *ваздух овлажи*. Влажна је хладноћа опаснија од сухе, па с тога се од ње ваља заклањати. Најбоље су за ту прилику оне кошуљице, што примају влагу, а не пуштају на тело т. ј. кошуље од памука, а особито оне од фланела (или Јегермајерове). Те кошуље су добре и с тога, што тару и греју кожу, па је држе сухо и топло. А ми их баш с пролећа скинемо.

Најопаснија по здравље је трећа особина пролећа, а то је: да се *топлота у ваздуху брзо и лако мења*, да је дакле, непостојана. С тога смо у пролеће осетљивији него зими. И у тој прилици су струке најкорисније. Али осим тога ваља се с пролећа већ у напред спремити на те промене т. ј. чврснути тело, да нам те промене не могу наудити. С тих разлога је саветно, да свако јутро добро протремо тело оштром крпом, — најбоље вуненом, — или још боље, да га пре тога оперемо и истремо крпом из хладне воде, па онда сухом. Кожа се преко зиме разнежи и омлитави, па ако је не окрепимо и не очврснемо, лакше озебемо, а особито у пролетној влази и оштрини.

*

С пролећа ваља мало и *храном* променити. Зима иште ону храну, што даје више топлоте, а то су топла јела и пића, зачини, брашно, варива, маст, уље, масло, шећер и т. д. Њих треба то више, што је зима јача, јер они ваља да надокнаде сву ону топлоту, што је тело изгубило на зими. С пролећа се не губи толико топлоте, па ако би и тада подједнако јели као и зими, би нас јело јаче разгревало, а разгрејано тело пре оболи. С тога се с пролећа мења храна у толико, да је тек смлачена а не врела, да је не претрпавамо многим зачинима, да није љута, оштра, масна, сувише мрсна и т. д. Тој и врела кава није за пролеће, а и уље и масло је пробитачније од свинске масти. У опште: с пролећа се прелази полако на лакшу и слабију храну, да нас лето не затече при јачинама. Зеље и сухо воће чине прелаз на сирову летину.

И за *воду* се ваља постарати. С пролећа набујају бунари, извори, потоци, и реке, па носе собом свакојаки мутљаг и гад, што захвате или са земље сперу. Така вода је опасна, а особито на врућини. Рад' тога би требало да свака кућа одмах с рана пролећа прицеђује пијаћу воду. Таких цедила има од сваке руке, а најпростије је оно, где се вода цеди таваном истуцана угља од дрва, што се намести на пробушено и спуштено горње дано. Воду треба прецеђивати цело лето чак до у мрклу јесен, па и онда, кад је од себе бистра.

Оштрина пролећа опасна је за бонике од груди, од плућа и душика. Женскиње нека се с пролећа не стежу. Ко хоће нежну кожу, нека се чува ветрова и загаситих вела. Шкрофуљави нека траже лекара.

(„*Здр.*“) *Др.***

ЛЕКАРСКИ РАЗГОВОРИ

СА НАШИМ МИЛИМ СРПКИЊАМА.

I.

Кад наша млада Српкињица научи већ да чита, пише и рачуна, кад научи већ да сашије маломе браци свом кошуљицу од српскога платна, и кад уме већ да навезе деди папуче за божић — онда се брижљива мајка постара да и даље изведе на пут своју девојку, те је учи кувати, учи је за кућу пазарити, остављати за зиму краставце и патлиџан, справљати рубље за прање, и навикава је свима пословима, којима треба да је вична свака удавача.

И заиста, много и много се тражи од женскиња данас, које ваља да буду добре *матере, жене и газдарице.*

Али мени се чини да ни једно знање, ни једна вештина, није тако занемарена у нашим кућама, као што је забатаљено *неговање здравља, одхрањивање деце и дворење болесника* — у овоме се српске кћери најмање вежбају и упућују, и ако у свакој кући треба *здравља*, и ако скоро у свакој кући има *деце* и има *болесника.*

А томе су криве *и школе и родитељи.*

Док се у школи предаје деци како је мадама Потифар хтела да наведе на зло прекрасног Јосифа; докле се у школи с највећом педантеријом истерује знање, колико страна и оштрица има пентаконтатетраедер, — дотле *родитељи* читају „Катинку“ и „Грофа од Монте-Христо“, и држе „Фрауенвелт“ и „Пестер Лојда“, а српске књиге о чувању здравља раширене су само толико у народу, колико је који писац међу својим пријатељима — распоклањао.

Али ја нећу да будем као нека свекрва, те да коме што овде пребацујем. Намера је овим врстама, да пусте међу миле читалице овога листа по који практичан миг, који ће их потсетити на чување здравља њихова и њихових најрођенијих у кући, јер свака женска може доћи у прилику, да одхрањује децу, да дворі болесника и да буде саветник и помоћник у многом чему, што иде на неговање тела човечијег.

За то држим, да је задатак овога листа и с те стране порадити, да се женска

половина нашега народа што свестраније образује и што више практична знања прибави.

У овоме послу нећемо се држати никакве сухопарне системе, него ћемо онако на дохват разговор водити о разним стварима што иду у ову струку, а које нам се буду свиделе као преце и практичније.

* * *

Хајде да почнемо с *децом*. . .

Децу и онако највећма волимо. А онда ћемо да почнемо с оним, што и деца највећма воле.

А шта је то, што деца у најранијем добу свога живота највећма воле?

То је *млеко*.

Но нећемо говорити овде о мајчином млеку. Свака мајка зна, да је детету мајчино млеко најбоља храна на овоме свету. Али није свако дете тако сретно, да у првим данима и месецима живота свога може да се дојн материним млеком. Многа је мајка болна и слаба, многој пак није природа дала тога драгоценог блага, да га може детету своме, као први и највећи мајчин дарак даривати, те је онда нужда и невоља натера, да подржава живот детету своме животињским — *крављим млеком*.

Како је у томе случају кравље млеко *једина* храна одојчету, то ће сваки лако увидети, да се највећа пажња и брига мора обраћати на то, да дете само *добро и здраво млеко добива*, иначе ће или нагло пропасти морати, или још за рана ухватити клицу болести, која ће се у њему развијати и пре времена га у гроб отерати.

Кад се даље узме у обзир, да се *две трећине* свију одојчади одхрањују *крављим млеком*, онда се тек може увидети, како је то важна ствар постарати се, да то кравље млеко буде *здраво и чисто*, да продавци не мешају у млеко *шкодљиве по здравље ства и*, и да млеко није од *болесне краве*.

Сваки продавалац гледи, да за свој еспап добије што више новаца, те ће дакле гледати, да има *што више* млека, и ако му се случајно крава поболела, он неће бити тако добар и милостив, да зареди код својих муштерија, те да каже: „Драга моја, не могу вам данас донети млека, јер ми се крава разболела, па да неби њено млеко шкодило вама и вашој деци, ја сам га просуо!“

Па кад продавалац хоће да има што већу хасну од млека, и кад хоће да га меша и „поправља“ којечиме, и кад хоће да продаје млеко и од болесне краве, — онда ништа друго не остаје, него да онај, који купује млеко отвори добро очи и да се не даје варати на уштрб свога џепа и свога здравља.

Да ли је крава здрава или болесна то не може лаик по млеку судити, него је најбоље, да човек познаје и виђа ону краву, чије млеко купује, пије и даје деци својој. А ми ћемо овде да говоримо само о *кварењу млека* и како може купац познати добро млеко и разликовати га од рђавог.

У нашим крајевима квари се млеко понајвише тиме, што продавац сипа у њега *воде*, да би га више било, и што скида с њега *скоруп* (кајмак), да овај обашка прода или употреби.

Можда ће мила читалица на ово рећи: „Е па шта то шкоди? *Вода* није никакав отров, а и вађењем *скорупа* није се млеко отровало!“

Јест, драга читатељко, али размисли само о овоме:

Она деца, што се хране самим крављим млеком могу да пропадну због тога. У место снажнога млека пију она водурину, која их не храни, те тако поред воденог млека заостају таква деца, опадају све већма и већма, и најпосле буду бледе сенке, које лако могу и да ишчезну, да умру тако рећи од глади. Јер ако је продавалац усуо у млеко рецимо трећи део воде, онда мајка по лекарском упутству успе и сама у млеко, што ће га дати детету, трећину воде, а то су онда већ *две трећине воде*, а само *једна* млека; још ако је уз то продавалац *скинуо скоруп* одгоре, који такође садржи добар део хране у себи, шта онда остаје у ономе млеку, чиме се то јадно дете храни? *)

За то је врло нужно, да свака домаћица зна бар оно што је најнужније о

*) У Берлину је г. 1880. умрло деце у првој години живота од катара у стомаку и цревима 4980, од којих су сисали мајчино или дојкињино млеко 579, а крављим млеком и мешовитом храном храњени су од ових 4401. — Каква разлика!

томе, како се може дознати, да ли је млеко *водено* и да ли је *скоруп* већ једанпут скинут с њега?

За ово су учени људи измислили између осталог две врло просте справе, које би могла да набави свака боља кућа.

Једно је — рецимо — **млекомер дра. Милера**, а друго је **справа за мерење скорупа** (Кремометер) од **Швалијера****) *Млекомер* дра Милера (познат под именом *Кевен-Милеров млекомер*) има да покаже колика је *специфична тежина* млека. Добро млеко има специфичне тежине 1·0**30** до 1·0**33**. Ови задебљани бројеви (30 и 33) назначени су на млекомеру и зову се *градови*. Млекомер показује дакле колико је *гради* које млеко. Справица је та од стакла, дугуљаста, горе тања, а доле шира. На тањем комаду су забележени *градови*, а шири крај се спусти у чашу онога млека, које хоћемо да пробамо је ли добро. Ако справа дубље упадне у млеко него што треба, то јест, ако се не задржи код броја **33** или бар код **30**, него још и даље тоне у млеку, те упадне до *мањег* броја, онда је млеко слабо, водено.

У Угарској је пропис, да млеко, што се продаје, сме имати најмање 29, а највише 34 града. Иначе је продавалац или сипао воде у млеко, или је скидао скоруп, или је чинио обоје, те га власт с тога може казнити. Кад се скоруп скине с млека онда млекомер показује више гради, јер је скоруп лак, те кад га изваде, онда је млеко теже. За то лукави продавци доливају још воде, да удесе да буде ипак она специфична тежина, која се захтева. Но да ли је скоруп скидан, показаће кремометер. (Види ниже).

Само овде ваља и то знати, да није свеједно, хоће ли млеко бити *хладније* или *топлије*. Млеко које хоћемо да пробамо мора бити 15 гради Целзијевих. Ако дакле у зимње доба на пијаци купимо млека, онда га не можемо онде напољу пробати, него морамо ући гдегод у собу, да се млеко мало угреје (не на ватри). Ако је млеко топло, угрејано, онда опет морамо чекати да се расхлади на 15 гр. Целз. Чашу с млеком, које хоћемо да пробамо можемо по потреби метнути у топлу или хладну воду, док не дође на температуру од 15 гради Ц.

Друга справица — *кремометер* — има да покаже колико има у млеку *скорупа*. Та справица је такође од стакла и изгледа као широка цев, која је доле затворена, горе отворена и забележена малим потезима, од којих је горњи потез обележен *нулом* (0), па онда иде доле 1, 2, 3, итд. У ту справу успе се млеко, и остави се да стоји 24 сахата. Онда се горе ухвати *скоруп* (кајмак), који код доброг млека треба да буде тако дебео, да иде од нуле (0) до 10. или 12. потеза. Онда се каже, да то млеко има 10 или 12 *процената скорупа*.

Многи су продавци лукави, те кад су усули воде у млеко, а они онда знају, да ће то млеко бити бистрије и воденије и да господа имају справу, којом то могу да докуче. С тога они успу у млеко *брашна* иди *ситно истученог скроба* (штирке), те онда је млеко гушће, и Милеров млекомер неће да упада дубоко, него остаје више и показује више гради. Но може домаћица и ово лако да ухвати. Она држи у кући ову смесу, коју узме у апотеци: 1 део тинктуре од јода помешан са 20 делова воде. Кад од те смесе успе у мало од онога млека, које хоће да опроба, онда ће млеко, ако има у њему *скроба* или *брашна* одмах *поплаветнити*.

* * *

Нека буде драга читалица са ово неколико напомена за сада задовољна. Опширније и дубље о овој ствари није места овде говорити.

У идућим чланцима бираћемо опет само такве разговоре, који ће моћи занимати *жену*, *матер* и *домаћицу*, а колико је могуће краће и разговетније.

Нека нам је здравље наше и наше деце увек прва и највећа брига!

Др. И. О.

) Quevenne-Müllersche Milchwage и Cremometer von Chevallier. Ово бележимо ради употребе при наруџбини. А добити се или наручити могу те справе и код г. **А. Циглера у Н. Саду.

ЈЕДНА ВРСТА ЗАРАЗЕ.

Кад каква заразна болест нападне наше тело, ми тражимо помоћи, гледимо да је се опростимо, да се излечимо. Али има једна врста заразе, коју ми не примећујемо, која нам у стајаћем руву долази, која се шири на рачун изображења, која је међу нашим женскињама јако распрострањена, па оне ју и не примећују, или ако су је и познали, они јеи даље трпе, шта више, чуде се, ако се ко од тога сачува.

Овде мислим гласовирску заразу, ону грозничавост, са којом се наше женске одају изучавању свирке, имале оне за то дара не имале, онако је и успех у највише случајева врло слаб.

Да је детету од воље, да оно може учити свирати ако показује воље и ако има способности за то, ни по јада, али оно јадно мора да учи, јер јој мати тако хоће, јер и деца њених пријатељица уче, јер је то напослетку сад нужно да зна, ако хоће с правом да каже да је потпуно изображена. Па како то иде код оних што за то немају ни дара ни воље, који по заповести морају да уче?

Зар сте једанпут видили девојчицу од 7—8 година, како са жалосним погледом седи за гласовиром, како јој поред ње седећи учитељ са великом муком и огромним стрпљењем расветљује све оне тешке ствари, што јој ум притискују као камен, а она га гледа са погледом без израза, а мисли јој лутају међу оне њене сретне другарице, које нису оваким мукама изложене, које се можда у то доба, док она овако узалуд, без икаква изгледа на успех какав, игром забављају, и тиме доприносе своме здрављу. Али та мука не траје само један час, јер ће је после мати узети пред-а-се, па ће је терати да се вежба у томе што је учила, ма то кадкад ишло и кроз плач. Она ће онда срицати ноту по ноту, главом сваки удар прстића појачати, ударити тако „фалишне“ да се суседима кожа јежи, а мати ће себи у мислима да ствара у напред сјајну слику, како ће њена кћи док одрасте, својом свирком све очарати.

Но неће то тако дуго трајати. Мати једва чека да јој кћи почне свирати најновији валцер, јер тек не може друштво занимати својим етидама. Зато ће се те главне ствари у трку да пређу, и онда настаје сретно доба, кад млада свирачица уме одсвирати „Klosterglocken“ и друге подобне ствари. Али за то је морало већ проћи неколико година учења, морало се ту по три и више сати на дан вежбати, а можда кадкад и сузе ронити. Сирото дете!

Кад је напослетку уметничко освештање још којом сонатом довршено (јер у друштву треба показати и укус за класичну музику) онда настаје тек право уживање у друштву, кад младу свирачицу замоле да штогод одсвира. Она ће онда са неком виртуозношћу да изнађе најбоље ствари, које је код свог учитеља научила, и да их — наравно после толике муке и вежбе — добро одсвира. Сви су сад уверени да је то особита свирачица, мати ће уживати, кћи ће можда на своје сузе и заборавити, те ће може бити у току разговора бацити и по коју музикалну искрицу, како је Мозарт свирао по клавијатури, која је била марамом покривена; да је Бетовн у највећем песничком заносу свирао на раздешеном гласовиру и т. д. Та верзираност у тако важним стварима по музику, даје неки вид ванредног изображења.

Дотле иде све глатко и без запете. Али ако зао удес усхте, па ју когод замоли да прати било какву песму или друго шта, што она код свога учитеља није прошла, и што се даровитој свирачици без устезања сме понудити, онда — па ма то било сто пута лакше од оног, са чиме је она заблистала — онда смо готови. Ту ће одмах бити стотина разних изговора, само да ју мимоиђе та непријатност, да мора пробати, јер зна у напред да ће све проћи зима, а сви ти изговори своде се на један извор, а тај је, што — не уме. Она зна само оно одсвирати, што је тешком муком за толике силне године код свог учитеља научила, осим тога она ништа не зна.

Па на што то све? За што да за љубав спољног блеска варамо себе и друге? Да ли је то довољно, да дете кроз толике године, са толиким грдним трошком, мучећи и себе и друге, за љубав спољног сја-

ја, научи неке ствари, па онда да је ту крај њеном усавршавању? — Зацело да није.

Која свирачица не набави себи толико вештине, да се може и сама доцније усавршавати, да може својим трудом доспети до те вештине, да са лакоћом схваћа и извађа ма које дело, које је дилетантима намењено, код те је циљ промашена, а новци и мука узалуд утрошени. А то ће моћи само она деца, код које се одмах с почетка опази да за то имају дара.

За то матере (јер обично ви стајете за тим, да вам кћери уче свирати) добро пазите, има ли ваше дете дара за то, што ћете одмах за кратко време учења моћи дознати; па ако нема, немојте га силом на то гонити, можда из просте сујете, него учите га за то време другом корисном послу, тиме ћете детету заштедити узалудну муку, а себи новац. Нека вас при том не руководи та мисао, да друштво ваше дете неће можда сматрати за потпуно изображено, ако не зна свирати у гласовир, развијајте му дух и срце у врлинама и племенитости, па ће оно наћи довољно поља, на коме ће се моћи показати. Оставите ту вештину, коју ваше дете неће никад моћи присвојити онима, који за то имају дара, који ће у том до неке висине дотерати моћи, а ви се тешите тиме, да сва деца нису једнако способна за музику, и да ће можда ваше дете претећи свирачице у другој каквој вештини или врлини.

Ако пак и покрај јасно доказаног слабог дара за музику, будете ваше дете силом гонили да ју учи, доћи ћете одмах први пут, кад оно буде пред странима свирало, у тај немио положај, да ћете морати своме детету да помажете да се изговара, — не свира, нису јој њене ноте ту, па не може, и још млого друго, а тиме јако губите у очима вашег најрођенијег, вашег — детета. Л.

УРЕДНОСТ.

Многе куће би друкчије цветале, млоге домаћице би биле задовољније, да су уредније. Уредност није скопчана ни с каквим тешкоћама, само се ваља старати око тога, да се на њу науче деца још из ране младости. Тада ће им она бити урођена јер ће им прећи у нарав. На против, кад се дотле дотера, да се са том врлином упозна човек тек у зрелијим годинама, иде то већ теже. Лечници иду тако далеко, да тврде да су уреднија деца здравија од неуредне. Мати, која своје дете сама дојн, може га већ у том добу учити на уредност; нека га дојн увек у једно исто време. С почетка ваља дете дојити свака два сахата, доцније ређе, ал опет у једнаком размаку времена, а ноћу од десет сахати у вече до пет сахати у јутро не треба га дојити. Особито ваља свака мати да има на уму, да дете неплаче увек зато, што је гладно, с тога га не ваља одма дојити и тиме га уђуткивати. На против, ако га неуредно дојн, неће имати мира ни дете ни она.

Дечија забавишта и дадиљишта већ су и зато добра, што постепено припремају децу на школски ред и тачност. Ту се деца уче да уредно једу, раде и да се играју. Ту науче разумевати шта значи то: „Све у своје време.“ А да је одрасло само код куће уз попустљиве и меке родитеље, јело би кад год би му се прохтело, и радило би, шта би кад хтело.

Дете никад не ваља силом гонити на посао, нити га треба из јутра силом будити, већ га ваља тако однеговати, да се оно само пашти, да раније устаје, и да само дође до те увиђавности, да ће му тако остати уједно и више времена за игру. Само на тај начин прећи ће деци уредност тако рећи у нарав, па тек кад одрасту, онда ће умети право и потпуно ценити ту највећу најважнију врлину сваког човека и жене.

Уредни људи уживају од својих сагрђана веће поштовање и уважење. Уредни људи имају за сваки посао, више времена него не уредни. Неуредни људи шкоде и себи и другима. Кад је млад човек неуредан неће далеко дотерати ни у чем, па спремао се он за занатлију, трговца или званичника, јер он управо смета својој околини. Кад је девојка неуредна, неће

омилити ни демаћима ни странима. Домаћица, која не износи своме мужу ручак на сто тачно у одређено време, не само да ће мужа свога напустити већ врло лако може тиме убити свој домаћи мир и срећу.

Ако се за време вели, да је новац, онда се за уредност може рећи, да је још нешто више од тога; јер она учи самопоуздању, упућује како се задобија поворење других и како се чува част.

(По немачком.) **М. С.**

ДРАГИЊИ П. РУЖИЋКИ И ДИМИТРИЈУ РУЖИЋУ.

Ове две богом спојене душе отвориле су народу нашем својим трудним 25. годишњим глумовањем, врата у више културне светове. Управни одбор срп. народног позоришта у Новоме Саду приредио им је у знак свога и народног признања јуче на Лазареву Суботу свечану 25. годишњу прославу, којој се и ми придружујемо и од свег срца кличемо: Нека их милостива рука творца небеског још дуго, здраво и крепко поживи народу своме на дику и понос, а њима на славу! Живели!

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

Ми ћемо на овом месту изнети прво имена чланица сваке поједине задруге, њених часница и одборница, па ћемо за тим прећи у кратко на историчан развијтак сваке поједине овостране задруге до почетка ове 1886 г. и онда ћемо тек почети доносити редован рад сваке задруге како се буде развијао у течају ове 1886. год.

I.

Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња.

Чланицице добротворне задруге Српкиња Новосаткиња за прву четврт о. г. а) *Часнице*: Јулка Радовановићка начелница, Софија Чакра подначелница, Софија Јефтићка благајкиња, Аркадија Варађанин перовођа, б) *одборнице*: Адамовићка Ирма, Велимировићка Љубица, Димовићка Љубица, Завишићка Марија, Јојкићка Милица, Маркушка Персида, Недељковићка Таса, пл. Новићка Христина, Павловићка Анка, Пушибрка Софија, Томићка Милица, Христићка Катинка; в) *прегледачице рачунске*: Кода Ана, пл. Новићка Катица, Петрика Ана, г) *чланице редовне*: Адамовића Анастасија, Адамовића Софија, Адамовића Марија, Арнолдова Ангелина, Аничића Милица, Балта Катарина, Баракова Јелисавета, Бичанска Марија, Бојшића Персида, Брановачка Јелисавета, Божићевића Олга, Барића Милица, Будимирова Јулијана, пл. Будаји Софија (из Футога.) Балта Марија, Бипарића Софија, Васиљеска Марија, Варађанина Бета, Валда Христина (из Петроварадина), Вашаш Јелисавета (из Каменице), Владисављевића Ана Вулпе Јулијана, Вучетића Др. Марија, Вукичевића Ђ. Милева, Вукичевића рођ. Бекића Љубица, Вуковића Леонида, Вукова Софија, Вујичића Милева, Георгијевића Пава, Гостовића Даница, Грунтова Милица (из Петроварадина), Грчића Зорка, Гојковића Милева (из Карловаца), Гавриловића Марија, Дракулића Јулијана, Дера Катица (Жанике), Дера Јелисавета, Димића Јелисавета, Дунђерска Софија, Дунђерска Милева (из Сентомаша), Димитријевића (Мише) Ана, Димитријевића (Милоша) Марија, Димитријевића Милана, Димитријевића Корнелија (апот.) Ђомпарића Рокса, Ђомпарића (Савића, Љубица, Ђорђевића Ана (из Сентомаша), Ђорђевића Јоце Јелка, Екмецића Софија, Живановића Пава, Живановића Јелена, Илијћа Милица (из Футога), Илијћа Даринка, Јанковића Милица, Јефремовића Драга, Јездимировића Нина, Јаснића Марија, Јевтића Флора, Јерковића Љубица, Јовановића Софија (цип.) Јовановића Марија (пр.), Јовановића Марија (Кишјанош), Јовановића рођ. Ђомпарића Катарина, Јосића Марија, Јоцића (Луке) Марија, Камбера Ана, Калунџи Марија, Кондороши Марта, Ковачића Анка, Костића Марија, Кода Јустина, Кода Софија, Кимпановића Милица, (Грофица) Кауниц од Ритберг Спаса, Латинчић Милева, Лакића Наталија, Лукачека Анка, Лучића Софија, Лемајића Јелена, Лазића Јелена (из Карловаца), Мајна Анастасија, Мак-

симовнћа Др. Софија, Максимовића Марија, Матића Драгиња, Матића Катица, Мандића Персида пл. од Ривице (из Будапеште), Мартоношка Марија. Манојловића Анка, Манојловића Катица, Мијатовића Катарина, Мијатовића Марија, Михајловић-Стајића Јел., Миљковића Соф., Миличића Султана, Милованова Милева, пл. Милекића Љубица (из Митровице), Миросављевића Софија, Маринковића Драгиња (из Руме), Марковића Јелисавета, Милутиновића Јелисавета, Николића Нина, Николића Олга (из Беле Цркве), Николића Христина (Црногорца), Натошевића Јелисавета, Нешковића Ј. Катарина, Нецкова Милица, Оберкнежевића Катарина, Огњановића Др. Даринка, Пајевића Анка, Панајотовића Рокса, Плавшића Марија (апот.), Политова Јулка, Полита Др. Марија, Поповића Арона Марија, Поповића Ђоке Марија, Поповића Пеције Олга, Поповића Досе Катица, Поповића М. Катица, Поповића Стеве Јустина (из Будапеште), Поповића Гизела, Подањи Драгиња (из Петроварадина), Попадића Катица, Ползовића Каролина, Пујића Јелена (из Вел. Бечкерека), Прица Драгиња, Радовановића Мила, Рајића Јулка, Рајића Јелка, пл. Рокнића Ана, Руварчева Марија (из Загреба), Ружића Антонија (из Сомбора), Савићи Јелена, Савковића Смиљана, Славнића Софија, Стефановића (Мише) Јелена, Стефановића (Љубе) Александра, Стефановића Ана (из Футога), Стефановића Сара (из Черевића), Стефановића Ангелина, Стајића Ленка, Станојевића Марта, Станковића Јулијана, Стојковића Јелена, Симићева Милева, Суботића Савка (из Земуна), Скутари Анка, Стуклика Зорка, Сарајлића Марија (из Жабља), Стефановића Мите Александра, Стајића Љубица (из Руме), Славнића Олга, Степанова Софија (из Титела) Строне Катица, Стратимировића Марија, Симоновићка Драгиња (из Каменице), Тешића Јула, Трифковића Јелисавета, Ћирића А. Марта, Ћирића Катица (попадија) Ћирића Евица (из Карловаца), пл. Флора Анка, пл. Флора Јелисавета, Хофбауерка Јелена, Чавића Марија, Чакића Ана (из Карловаца). Шилића Марка Евица. Шул Јулијана, б) *потпомажуће*: Стејића Катица, Мандића Јулијана. — Свега има са чесницама и одборницама 188 чланица. —

II.

Добротворна задруга Српкиња у Суботици.

Основни чланови: Катарина пл. Папићка мајорица. Савета Леовићка, Кристина Карановићка, Наста Батићка, Милица Димитријевићка, Марија Коларићка, Јустина Агадска, Ната Крнајска П. *Частнице*: *Председница*: Милица Димитријевићка, *Подпредседнице*: Марија Коларићка, Савета Леовићка, *Перовођа*: Ђуро Гојковић, *Благајник*: Др. Плата Добројевић, *Одбор*: Арадска Драгиња рођ. Лудајића, Арадска Јустина, Батићка Наста, Георгијевићка Ленка, Гојковићка Јелисавета (Лила), Драгићка Марија, Добројевићка Јула, Зарићка Марија, Коњовићка Ленка, Манојловићка Марија, Манојловићка Маријета, Милосављевићка Кат., Мијатовићка Евица, Павковићка Ана, Папићка Кат. мајорица, Поповићка Јелена из Шандора, Радићка Савета (Мица). Радићка Емилија, Рајићка Марија, Романовићка Ана, Станковићка Лујза, Станковићка Софија, Хаџићка Марија. *Чланице*: Арадска Луцика, Батанчићка Јелена, Георгијевићка Бојана, Димитријевићка Јулка, Димитријевићка Кристина, Јаношфи-Лудајић Анка, Јовићка Савета, Комарићева Олга, Манојловићка Савета, Милосављевићка Милица, Мучалова Емилија, Недељковићка Јела, Поповићка Анка, Крнајска П. Марија. — Свега 40 чланица.

Суботичка добротворна задруга Српкиња установљена је 1878. год. заузимањем неколицине овдашњих најотменијих госпођа, међу којима највећу ревност развише гг. Сав. Леовићка, М. Димитријевићка и Катарина Ђорђевићка тако, да је у први мах број уписаних чланица износио 110, од којих као и од других родољуба у име чланарине и добровољних прилога по гласу признанице привременог благајника скупљено је 388 ф. и 50 н. Многобројно беше посећена прва скупштина на Сретење т. ј. 2. Фебруара 1878. године. на којој је за привремену председницу изабрана г. Милица Димитријевићка, за привр. перовођу Ђ. Гојковић, а за благајника г. Др. Плата Добројевић и изабран је мешовити одбор од женских и мушких чланова, који ће саставити задружна правила. Овај одбор обавио је свој посао брзо, и нацрт устава поднешен буде на претрес у скупштини од 12. Марта 1878. на којој са неким малим допунама и изменама буде примљен, у три примерка на чисто списан, и путем овомесног мађистрата поднесен вис. краљ. министарству на одобрење. У истој скупштини одређен је један одбор, који ће привремено управљати задругом до потврђења статута а нарочито који ће настојати око приређења прве беседе у корист задружне благајне. Чланице тога одбора беху осим привремених чесника: Савета Леовићка, Мила Манојловићка,

Ана Павковићка, Милка Поповићка из Шандора, Ленка Ђорђевићка, Јула Добројевићка, Марија Тешићка, Ната Крњајска, Марија Коларићка, Софија Станковићка, Марија Зарићка, Мица Радићева, Зорка Димитријевићева и Марија Леовићева. С каквом је ревношћу и заузимањем радио овај одбор види се отуда, што је прва беседа уз суделовање нашег народног вештака Дра Јована Пачу-а приређена 19. априла 1878. и донеле прихода 661 ф. и 10 н. од кога кад се одбије издатак од 259 ф. 20 н. остаде чистог доходка 401 ф. и 90 н. Излишно је напомињати, да је ова прва беседа поред таквог резултата била сјајна, величанствена.

Задружни статути одправљени су одавде 2. маја исте године, а под 17. мајом враћени су од вис. Министарства с тим, да се имају допунити са још две тачке, у којима се признаје врховни надзор вис. влади, и у случају разлаза задруге располагање са имовином има добити пре извршења највише одобрење. У скупштини од 5/17. јуна овоме захтеву в. Министарства за доста је учињено, и тако допуњена правила задружна буду одобрена под 26. септембром 1878 г. бр. 36.816. Те исте године на Митров дан одржана је конституујућа скупштина, у којој је изабрана председница, две подпредседнице перовођа, благајник и 25 одборница. Од тада почео се рад задруге бурније развијати, у смислу правила потпомагане су овдашње сироте, које стид задржава јавно просити, надзираван је женски ручни рад у женској школи и награђивине ученице најприљежније и највештије. Целокупним оделом дариване су сиромашне ученице. Ради умножења задружног иметка сваке године приређиване су беседе, села и друге јавне забаве, даном приликом купљени су прилози на опште народне добротворне цели, итд. и у томе правцу дела и данас. Поред свију тих издатака ипак данашњим даном фонд задруге износи преко 3000 фор. који се налази у местној штедионици. Опширнији извештај о делању задруге и о разним незгодама, које су је у раду пречиле, написаћемо доцније, за сад нека је оволико доста.

III.

Добротворна задруга Српкиња у Белој Цркви.

Извештај о оснивању, раду и стању те задруге за годину 1885.

Добротворна задруга Српкиња у Белој Цркви, основана је 8. марта 1885, трудом и заузимањем учитеља Ђоке Поповића, а вољом и својским прихваћањем и потпором белоцркванских српских госпођа.

При оснивању бројала је Задруга 22 редовне и 7 потпом. чланица, од којих су у течају године иступиле 2 редовне и 2 потом. чланице а једна ред. чл. Катица Радивојев преселила се 29. октобра у вечност, којој је Задруга у знак поштовања леп венац са траком и натписом на сандук положила и корпоративно до гроба отпратила.

У течају године ступила је у Задругу 1 нова потпом. чланица.

Задруга је корпоративно учествовала при 1000 годишњој прослави слав. апостола Кирила и Метода и при парастосу бивше задругарице Кат. Радивојев.

Свршетком школске године, приликом испита, обдарила је приљежне ученике и ученице српске школе са сходним премијама, а почетком 1885/6. школске године снабдела школску сироту децу са књигама и нужним прибором.

За српске рањенике одредила је Задруга из своје благајне 10 ф. а. вр. и скупила у име прилога за исте, чрез своје задругарице Катицу Т. Крестића и Марију Ђ. Поповића 94 ф. 54 н. те је тако своту од 104 ф. 54 н. и један сандук рубља и шарпије отправила друштву „црвеног крста“ у Београд, од ког је наскоро и захвалност примила.

Приход те године износио је 115 ф. а расход 56 ф. 32 н. По одбитку расхода од прихода остало је у благајни 58 ф. 68 н. Од те суме уложено је за резервни фонд у овд. банку 38 фор. а. вр.

Привремена председница Задрузи беше гђа Софија Станојловић.

Правила Задружна по правилима добротв. задруге Српкиња Новосаткиња сачињена, одобрена су од вис. министарства унутрашњих дела, дне 30. септебра 1885. број 52.155.

Пошто су правила приспела, одржана је на дан 3. децембра главна скупштина, на којој је обављен избор председнице и осталих часница у смислу друштвених штатута на годину дана.

Избор за годину 1886. следеће је испао: *Начелница:* гђа Софија Станојловића. — *Заменица јој:* гђа Јелена Остоића. — *Перовођа:* г. Ђока Поповић. — *Благајница:* гђа Марија Савића. — *Прегледачице рачунске:* гђе Драгиња Ристића, Кат. Н. Крестића и Јелена Остојића. — *Одборкиње:* гђе Кат. Т. Крестића, Марија, Ђ Поповића, Марија Васића, Драгиња Стојадиновића, П. Цигларића и Нана Повољни.

За годину 1886. *редовне задругарице јесу*: гђе Богшар Перса, Васић Марија, Ерлих Марија (Кунсић); Јовановић Марија (Луговет), Крестић Н. Катица, Крестић Т. Катица, Лацковић Софија, Милутиновић Зора, Михајловић Милева, Остојић Јелена, Поволни Нина, Поповић Ђ. Марија, Поповић М. Јулија, Ристић Драга, Станојловић Софија, Стефановић В. Катица, Стојадиновић Драга, Цигларић П. и Савић Марија.

Задругарице помагачице јесу: гђе Абанкурт Софија, Јанча Агата, Милошевић Марија, Михајловић Марија, Поповић Софија и Јовановић Јулка (Кусић.)

Овако смо укратко споменули рад те Задруге и желимо, да јој труди њени богатим плодом уроде, како би могла још корисније и обилатије делати по свој и свога рода напредак.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ЖЕНСКОГ ДРУШТВА.

(**Освета.**) У варопи Барцелони у Шпанији догодио се прошлог месеца (15/27. марта) о. г. чудноват случај. Госпођа богатог чиновника Пепита Рафајел одкаже службу својој собарици на 2—3 недеље напред. Горњег дана спремала се иста госпођа на неку велику свечаност па пред вече позове исту собарицу, да ју очешља. А то је био последњи дан њене службе. Кад ју је чешљала, приметила је госпођа, да се она све нешто смешка, али није то узела за зло, само ју је корела, што јој толике силне укоснице меће. Док се још возила госпођа до куће, где ће бити свечаност, осетила је, да ју нешто пече по врату и по глави, а кад је ступила у дворану, убезекнуше се од ње гости и почеше ју чудно погледати. Она оде к' огледалу, да види; кад тамо, сво јој лице превучено црвеним оспицама. Присутни лекари тврдили су, да је отрована. Собарицу су затворили и она је признала, да је њен удварач, неки хемичар, препарирао чиоде, којима ју је бола. Госпођа лежи сад на умору.

(**Двобој.**) У Француској почеле већ и женске „водити рат“. То су тако зване „еманципованке.“ Две госпође францускиња Анти де Балсејр и Американка мис Шелбеј споречкају се о томе, које су изврсније докторке Француске или Американке. Свака је своје бранила таком и жестином, да је Францускиња у љутини бацила Американци рукавицу у очи. Али ни ова није била кукавица, него прими рукавицу и двобој је био на мачевима решен тим, да је Американка добила лаку озледу на руци. Крв је потекла и препирка се решила у корист француских докторака. Ето, куда одводи погрешно вас питање!

(**Нова мода.**) У Инглеској склопиле су отмене и богате госпе дружину, којој је цел, да истисне из жен. друштва убитачну моду и оно одело, које шкоди здрављу и убија тело, као што су: мидери, шлепови и томе подобно. Тако су закључиле, да носу широке чакшире и широк огртач као горњу хаљину, који би допирао у дужину до преко колена. Они овим хоће поглавито, да иду добрим и лепим примером простијем и сиромашнијем свету, како би се сачувао од скупе променљиве моде.

(**Ужине.**) Енглеске су госпође скорим завеле и друго корисно друштво. И код њих се као и код нас сила трошило на тако зване „јаузнове“ (ужине), па су увиделе, да их то одводи у пропаст. С тога се заверило једно друштво женско, да од сад неће у приликама, кад им другарице дођу у походе. износити ни једна за ужину друго што, осим шоље теја и шољу каве. Можда би и наше многе госпе могле узети овај пример за себе.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

— **И подруме ваља чистити**. Мало је у нас света који пазе, да су им подруми чисти и суви, а још мање који мисле, да ваља и подруме као и собе ветрити. Обично се она места чисте и склањају, што се виде, а буџаци и заклони, па чак и подруми употребљују се баш за то, да се у њих потрпа оно, што је на путу, и особито, ако домаћица не пази на то, онда ће млађи по буџаци и подруму

натрпати ствари, које ће и трунути ил ће се од дугог стајања убајатати, па онда разнети смрад и плесан по авлији и по собама, што може да зарази и отрује здравље и живот укућана. С тога препоручујемо нашим домаћицама, да сад с пролећа, кад обично целу кућу и авлију чисте, да не заборавe ни на подрум, да и њега из основе почисте, ако је могуће да зидове окреч е, под патошу, олепе или чистим песком поспу, да тако предупреде испаравање оне устајане влаге. Кад су лепи дани и суви ветрови, нека изотварају прозоре и врата на подруме, да се проветре и да промаја истисне из зидова подрумских плесањ и влагу, а из пода (патоса) онај тежак задах. Тако ће се и кућа и здравље укућана боље одржати.

Ова страна нечистоће неће нагла уплива имати на здравље домаћих, али временом, особито, кад навале заразе какве, може да буде од убитачних последица, а нико се не неће ни сетити одкуд то потиче; има примера, где су читаве породице у зарази пострадале, са саме нечистоће и заптивености подрума, а ветрењем и чишћењем одбија се и могућност, да се шкодљиви елементи не угњезде у кућу. Само мало пажње и вредноће, па ће се и кућа боље чувати и здравље напредовати.

— **Лудило од пића ракије, вина и пива.** Из једне швајцарске луднице јавља се, да је за последње три године полудило 364 особе, од којих 140 од пићз и 38, код којих је опет пиће највише припомогло. Отуда се види, колико света страда тек на онај начин од несретног пића; а колико још других жртава падају у друге несреће са пића, па опет неће свет да се опамети и да остави ту гадну страст.

— **Чувајте се од бојадисаног одела**, да вам не долази до голе коже. Од неко доба почеше бојадичари трпати у боје, којим одело и рубље бојадишу, разне отрове, те отуда добија свет по телу бубуљице, чиреве и ране, од којих се тешко опрашта, а неки и главом плате. За то је најбоље до тела носити чисто бело рубље, или, ако ће се и бојадисано носити, нека се пре тога добро испере у врућој води и то за себе а не с другим рубљем, и ваља га све дотле прати, док се год од њега бојадише вода.

— **Цвеће у соби.** Греше сви они, који у собама држе мирисаво цвеће, јер од јаког мириса добијају људи, а особити деца, што у таким собама живе ил спавају, велику главобољу. Има примера, да су људи у собама са мирисавим цвећем заспали, ал се нису никад ни пробудили, ма да су у вече још сви здрави читави полегали. Држање мирисавог цвећа по собама је тим опасније, што је цвећа више, а собе ниске и заптивене. Ал има и тако јаког мириса у цвећа, да су од једног једитог струка, што је случајно у спаваћој соби преко ноћ остало, поумирали и мртви осванули људи и жене; а бивало је случајева, да су људи и дању у собама са мирисавим цвећем при писању, читању ил другом таком раду, наједаред осетили у читавом телу таку слабост, да су се једва на ногама држали и тек кад су напоље изишли опоравили се. Да су тамо и дуже остали, умрли би Нека дакле нико не држи у собама мирисаво цвеће, јер га може главе стати. Само оно цвеће, што нема мириса, него више лишћа, може и ваља да остане у соби, јер оно тропи ону нездраву пару, што из нас излази и чисти собни ваздух боље него и шта друго, а што је овака цвећа и лиснатих дрвета више по собама, тим боље по здравље наше. Но и у овом случају, ваља га на таком месту у соби ставити, како ће у њ сунце упирати, јер тада најбоље чисти ваздух и прија здрављу.

ЗА МАТЕРЕ.

— **Да научиш децу на чување и штедњу**, а ти заведи, нека има свако своју штедионицу, па му за добро владање или иначе пружај сваке недеље по који новчић, да у њу оставља као своју својину, и пружај му прилике, да и само по који добивени новчић улаже у њу. Отуда нека дете набавља своје школске потребе, као што су књиге, артије, пера и др. и ако би учинило у кући какву штету својом непажњом, нека и то из своје штедионице накнади, па ћете онда видети, како ће чувати и како пазити своје и кућевне ствари!

— **Да не буду деца ждере**: најбоље је, кад она сама за себе пре старијих једу, па за време ручка ил вечере, нека се она играју ил спавају. Наравно, то важи само док су деца мала и неразумна.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

— **За преполитирање намештаја** употребљује се истопљен восак у терпентину са шпиритусом. А то се овако зготови: Узме се 7 дека бе-

лог воска, па се прелије са 5 дека терпентинског зејтина и греје се толико, док се восак у овом зејтину не истопи. Кад то сасвим истопило, скине се с ватре и остави, да се хлади донде, док се не почне гуснути, па се онда стане то мешати и за време мешања сипа се у-њ $3^1/_2$ деке јаког спиритуса. У овако зготовљену масу умочи се крпа, па се онда њоме таре политура, док се не засветли.

— **Проста проба млека.** Неке госпође узму лепо очишћену и светлу плетећу иглу (Strick nadel) па ју усправно замоче у млеко, које би да расмотре, и одма опет извуку напоље. Кад у млеку није сипано воде, онда на врху игле остане мало млека и виси као капљица. Ако је у млеку усуто воде, ма и најмање, игла остане чиста и не увати се доле ни једна кап.

— **Кантар за кујну** врло је потребан за сваку кућу; њиме се може стати на пут многој превари и крађи, а често пута је потребан и за мерење предмета за јела. — Сад је скоро изишао у једној бечкој фабрици (C. Schember & Söhne) један згодан кантар са сатом, на коме се може лако и брзо мерити тежина од 5 деке до 15 килограма или по старој мери од 4 лота до 26 фунти.

— **Како се ваде флеке из црне свиле.** Прво се чистом чојом утре и пажљиво испрани свила, за тим застре на чист сто ил чисту даску, па се оно место прелије чистом процеђеном ал врелом кафом ил јаким чајем (тејом), и онда се то опет чистим сунђером истре и остави да се мало просуши. Кад се просушило, онда се врућом утијом (пеглајзом) с налича препегла. Ако се боји домаћица, да ће свили наудити кад се утијом вуче, нека на оно место застре што, па преко оног нека пегла. Кафа извлачи флеке, па ће тако остати оно место чисто.

— **Шта се може привредити држањем чела.** Једна Инглескиња купила је пре пет година само 5 кошница за 25 фор.; а ове године су јој нудили за све кошнице њене, што је из ових створила, 3000 фор. Па ипак је за ови пет година продала 25 кошница и 436 фунти меда.

Један Американац почео је радњу своју пре 5 година са 6 кошница и добио је за то време свега 8000 фунти меда.

— **Ровита јаја** се најбоље овако зготове: Угреј у машини на шпиритусу воду док не кључа, и онда погаси шпиритус, и мстни јаја у ону воду и остави тамо, док се вода не исхлади.

— **Да имаш за јело зеља у свако доба,** а ти засеј грашка у сандуку напуњеном добром земљом и држи га на сунцу; кад нарасте са шаке, а ти га ошишај и кувај као спанаћ. Који су пробали, веле, да је то врло укусно јело.

— **Живина и помор.** Чим чујеш, да живина гине (мре), одмах очисти кокошињаке и искади сумпором. Живина нека има у свако доба довољно и чисте воде и у води држи захрђан ексер ил карику какву, а у храну мешај по мало црна лука ситно усецаног и уз то још ситно истучена дрвена угља. То ће одржати живину здраву и онда, над буду свуд по комшилуку гинуле кокоши.

— **Живина и воћњаци.** У воћњацима има живина цео дан да хвата црве, бубе и друге ситне животињице, па чак поједе и оне црве, што се налазе у црвљивом воћу. Она се тим добро храни и уједно треби и чисги воће од гада. Па за то ваља свако, који држи воћњак, да држи и живину у њему, особито пилића и пачића, па ће брати две хасне.

— **Живину да пре нагојиш,** а ти мешај у храну по мало ситно истучена дрвена угља; а храни је кукурузном прекрупом, која је пре један дан у води стајала.

— **Кокоши и јаја.** Ко држи кокошке рад јаја, ваља да држи младе испод три године и то само ону пасмину, што добро носи. Ко на ово пази, добије о истом трошку двапут више јаја.

— **Пачија и кокошија јаја.** Патке носе толико јаја као и кокошке још више него друге кокошке, а њихова су јаја већа и питавија те је боље држати добре патке рад јаја него рђаве кокошке.

ИЗ БАШТЕ.

— **Георгине** да ти лепше цветају и веће нарасту, то ваља земљу што дубље прекопати, а не смеш подгнојити (нађубрити.) Кврге, које су преко зиме добро сачуване, ваља с пролећа метнути у лонце и на топлом месту држати, па тек кад отопли, кад се земља у врту загреје, а то је при крају априла месеца, тек онда их ваља пресадити на право место.

— **Драгољуб** да лепше расте и цвета, ваља семе његово посејати у масну, добру земљу.

— **Зумбул** да лепше цвета, ваља га који пут залити салитравом водом.

— **Каранфил** да се најлепше расцвета треба масну земљу, хладовно место, јутрење сунце и

промаје. — А да буде крупнији, ваља откинути ноктом ситније пупе, па ће остале добити више хране и постаће крупније.

— **Лепа ката** да дуже цвета, посади семе позније, те ћеш дуже у јесен и зиму имати цвета. Цвет буде пунији од оног семена из цветова са стране, а не са врх струка, па и то ваља узети из сред а не с' краја плочице.

— **Олеандри и гранати**, да ти лепше цветају, држи их на сунчаном месту и заливај врелом водом.

— **Резеде** да имаш преко целе године, а ти посеј у више пута: у пролеће, па ћеш имати лети; у лето кад посејеш, имаћеш у јесен; а оно јесење доспеће ти у зиму.

— **Трешње** су наше прво воће, прва радост дечија, а оне најчешће болују и угину од смоле. Млога средства, која се код другог воћа, што има коштичав плод, с успехом употребљују против ове болести, нису могла трешњама да помогну. Сад се случајно наишло на црни сапун, као згодно средство, с којим се овако поступа: Измути се сапун, да буде као тесто, па се онда с тим улепи кора, где је место болесно, и увије се завојем. Тим начином су млоге оболеле трешње опет оживеле, и има случајева, како веле, да се повратила млога већ полу сува дрва

НОВЕ КЊИГЕ.

Стигле нам на приказ ове књиге:

„Хришћанске Светиње на Истоку“. Израдио А. Е. Митрополит српски Михаил. У Новоме Саду, издање и штампа А. Пајевића, 1886. Цена 60 новч.

Књига је писана чувством пуне побожности, а описује живим бојама, лепим и јасним цртама света места, цркве и манастире оних крајева, куда је Господ наш Исус Христос и његови апостоли ишли, учили, страдали и умрли. Побожне душе наћиће овде мелема и утехе за своје срце ми ју препоручујемо пажњи наше читалачке публике.

Од истог писца ушла је, како чујемо, у штампу и друга књига „Света Гора Атонска“, а за тим ће доћи и треће дело, које ће се бавити животом св. Богородице.

— **„Матица српска“** издала је из задужбине Петра Коњевића већ пету књигу за народ, под насловом: „Помози се сам, помоћ ће ти и бог“ написао проф. Др. Ђорђе Дера. Цена 10 новч. — Ово су књижице пуне поуке и ваља свака српска кућа, да их има. Јефтине су, па их и најсиромашнији може набавити.

— Зборник позоришних дела св. 20. **„На позорници и у животу“** шаљива игра у једном чину, написао Милан Шевић Максимовић, у Нов. Саду, штампарија А. Пајевића, 1886. Цена 20 новч. —

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Потписана задруга у својој главној скупштини од 19/31. јануара о. г. овластила је свој одбор, да у договору са осталим овостраним добротворним задругама Српкиња покрену један заједнички женски лист, који би поглавито служио за орган свију овостраних задруга Српкиња, те би у првој линији износио на углед рад ових задруга и ширио би мисао, да се оваке задруге у народу нашем што више подижу, а оне подигнуте, да се у радњи својој подстичу и боље снаже. Друга би му циљ била, да доноси чланке, поуке, савете и белешке, што се односе на задатак и позив женскиња као матера, супруга домаћица и чланица свога народа и човечанског друштва.

Овозадружни одбор извршио је жељу и налог своје главне скупштине и позвао на овај заједнички посао све до сад подигнуте овостране добротворне задруге Српкиња, као: у Вршцу, Вел. Кикинди, Вел. Бечкереку, Срп. Бечеју, Белој Цркви, Митровици, Суботици, Сентомашу, Сегедину и Руми и можемо с поносом исказати, да се све ове задруге једнодушно одазвале том племенитом позиву и изјавиле, да ће

своме снагом порадити на томе, да се купљењем претплате и моралном потпором ове идеје одуш и обезбеди опстанак нетом листу.

Нас. ушени на ту задружну потпору наших сестара, отварамо ево претплату на наш заједнички лист

„ЖЕНСКИ СВЕТ“

и позиваме све остале сестре из свију крајева народа нашег, да се ухвате у наше коло у нашу духовну заједницу, па да тако прегнемо заједничком снагом, да нам се народ и подмладак поведе лепшој слави, сретнијој будућности. У нашим је рукама велика снага, јер ми стварамо свет, ми подижемо народе; у нашем се крилу крепи подмладак врлинама, ту се снажи карактером, па онако се и каже: свет је онакав, каквог га ми створимо. Наш је позив дакле узвишен, наш задатак велики и као матера и као супруга, као домаћица и као друштвених чланова, те наша је дужност, да се за свој високи позив достојно спремимо, јер ће се на наше душе, са неудаће, свалити највећи терет а наша ће и највећа дика и слава бити, ако нам деца, ако нам народ, кућа и својта срећна и напредна буду. Ту лепу страну нашег позива држимо, да ће најбоље и најлепше неговати и ширити горњи лист, он ће нас крепити у заједничком раду, он ће нас одушевљавати на посао, он упућивати поуком и саветима на стазу напретка и бољитка нашег и наших ближих. Па с тога молимо све наше сестре и другарице, све пријатеље народа, да се упишу и да купе претплату на овај наш заједнички орган.

Лист ће издавати и уређивати наш перовођа и управитељ срп. више девојачке школе госп. *Аркадија Варађанин*, а потпомагаће га у томе сарадњом умољена г. г. Др. Ђорђе Натошевић гл. школ. референт, Стева В. Поповић, епарх. школ. референт, Др. Илија Огњановић, Др. Милан Јовановић-Батут, Јован Симеоновић-Чокић филозоф, Паја Марковић професор, све перовође појединих сестринских задруга и сви учитељи и учитељице на овдашњој срп. вишој девој. школи; а надамо се, да ће и други родољуби, а особито наше Српкиње, којима је Бог духовна дара и снаге дао, потпомоћи ово наше племенито подузеће, те по својој моралној снази принети по који стручак здраве и свеже поуке за своје сестре.

Лист ће вредити за ову 1886. г. **1 фор. а. вр. или 2 динара у сребру.** Новци се у једанпут плаћају у напред и шаљу се, као и рукописи за лист намењени, управо на издавача и уредника *г. Арк. Варађанина.*

Ми ћемо овај 1. број послати на многе особе за које држимо, да ће овај лист примити и држати и молимо, да нам врати лист свако, ко не мисли држати, јер ко задржи овај 1. број сматраћемо, да се претплаћује и слаћемо му и даље бројеве Коме нисмо послали, а рад би да држи листа, нека се обрати на уредника.

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

САДРЖАЈ: Приступ, од Уредништва. — „Женском Свету“ од Јов. Симеоновића-Чокића. — Пролеће и здравље од Др. **. — Лекарски разговори од др. И. Огњановића. — Једна врста заразе од Л. — Уредност од М. С. — Драгињи П. Ружићки и Димитрију Ружићу. — Рад добротворних задруга. — Листићи: из женског друштва, зарад здравља, за матере, за домаћице, из баште, нове књиге. — Позив на претплату.

Власник: *Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња. — Издаје и уређује:* **Аркадије Варађанин.**

ШТАМПАРИЈА М. ДИМИТРИЈЕВИЋА У НОВОМ САДУ.